

& Havamal:

< Rekante 15 el 29 batoj por strofo, entute 2871 paŝoj dum 32 minutoj. El praislanda tradukis Baldur Ragnarsson (Norda Prismo 3, 1956) strofojn numeritajn kun r kaj ceterajn Erling A. Haugen (Islanda antologio, rete kompilis Eysteinn Sigurðsson, novembro 2000). Baladigis Martin Strid per melodio de & Drako Longa kaj rekantaĵo de & Davida balado. Klarigojn (*) vidu post la strofoj.>

(#Melodio:

<1,5:29> (

/mimi mire; reedododo dodo; dodo dore miimi; mi miimimi mimi; miimimi mimi; soso fami mimi;

(#Rekantaĵe: redo re rere mire; do rere re; rere mire doTi LaSo So LaTi do o)

)×99)+

(&Strofoj:

'1r Enrigardu ; antaŭ ol eniri ; zorge kaj atente. ; ĉar oni ne scias ; ĉu malamikoj ; sidas sur la benkoj.

(×: **Bruas danco en halo, ; Dancu en ĉen! ; Ĝojaj paŝas ni en esperanto-kunven!**.)

'1 Antaŭ ol pordon ; pasi en domon, ; taksu, atentu la kaŝojn*; ne multe vi scias, ; ĉu malamiko ; sidas sur benko embuske.

'2 Sanon, gemastroj! ; Serĉis vin gasto! ; Kie li sidu kaj kiel? ; Li sentos inciton, ; se sur staplo da ligno ; li devos eldiri mesaĝon.

'3r Varmon bezonas ; enirinto ; kun genuo frosta. ; Manĝon kaj veston ; bezonas viro ; transirinta monton.

'3 Li varmon bezonas, ; se li venis en domon ; kun kruroj fridaj de frostoj. ; Veston kaj manĝon ; la viro bezonas, ; se li vagis sur monto kaj marĉo.

'4r Akvon bezonas ; veninto al manĝo, ; viŝtukon kaj bonvenon, ; amikan konduton, ; parolon kaj aŭskulton, ; se haveblas tio.

'4 Akvon kaj tukon ; li trovi bezonas, ; se plaĉe vi petis al tablo, ; decan afablon ; vi devas montri ; kun parolo kaj lerta silento.

'5r Saĝon bezonas ; multvojaĝanto. ; Facilas hejme ĉio. ; Ridindiĝas ; nesciulo ; sidanta kun saĝulo.

'5 Vartu la scion, ; se vaste vi vojas, ; vi hejme vin helpas facile; flankrigardojn vi spertas, ; se vi scias nenion ; dum kune kun saĝaj vi sidas.

'6 Pri propra scio ; pavu neniun, ; prefere montru sin meza; se vi dece senfrazo ; domon alvenas, ; vi ne mankon de scio sentas.

'7 Viro singarda, ; gaste veninta, ; sidas kaj takse observas, ; uzas l'okulojn, ; ankaŭ l'orelojn, ; tiel sin tenas la saĝa.

'7r La atenta gasto, ; veninta al manĝo, ; atentas kaj silentas, ; aŭskultas orele, ; rigardas okule, ; jen konduto saĝula.

'8 Feliĉa li, ; kiu laŭdajn vortojn ; aŭdas inter la homoj; vi tamen ne konas, ; ja kio sin kaŝas ; ene de ies brusto.

'9 Feliĉa li ; kiu lernis mem ; juston kaj virtojn de l'vivo; ĉar misan konsilon ; multaj prenis ; laŭ urĝo de iu alia.

'10 Pli bonan pezon ; ne portas viro ; ol multe da sana saĝo; ĝi en fremda loko ; pli karas ol oro, ; konsolo de senhavulo.

'11 Pli bonan pezon ; ne portas viro ; ol multe da sana saĝo; pli aĉan voj-nutron ; vi ne kunprenas ; ol tro da trinko biera.

'12 Ne bonas, kiel ; ja kredas multaj, ; biero por viro, vere; ju pli li trinkas ; des pli li trenas ; de l'kapo la simplan saĝon.

'12r Ne tiel bonas ; kiel dirate ; vino al viroj. ; De menso perdas ; kun plia drinkado ; viro kontrolon.

'13 Ardeo de forgeso ; gvatas drinkrondon, ; ĝi ŝtelas de l' viroj la saĝon; en ĝiaj plumoj ; mi perdis la sensojn ; gaste en domo de Gunnlöð*.

'14 Ebria mi iĝis, ; eĉ ege ebria, ; foje ĉe saĝa Fjalar*; plej bona festo, ; se vi fine ĝin lasas ; sobra kun sanaj sensoj.

'15r Silenta kaj atenta ; estu viro ; kaj brava en batalo. ; Ĝoja kaj gaja ; li ankaŭ estu ; ĝis la fina morto.

'15 Saĝa kaj inda ; estu reĝido, ; sen timo li tiru la glavon; ĝoja, bonvola ; la viro sin tenu ; tute ĝis tago morta.

'16 La povra ulo ; penas por vivi, ; evitas vokojn al lukto; sed aĝo ne donas ; al iu pacon, ; eĉ se ne gajnis lin glavon.

'16r Viro malsaĝa ; kredas sin vivi ; batalon evitante. ; Sed ne indulgas ; lin maljuneco, ; kvankam lancoj indulgas.

'17 Gapas stultulo ; gaste veninta, ; jen mutas kaj jen murmuris; se gluto da trinko ; glitis tra-gorĝe, ; senhalte li brue babilas.

'18 Scias nur viro ; kiu vaste vagis ; kaj multe en landoj migris, ; kial li bone ; bridu la langon ; kaj sciu kion li scias.

'19 Medon ne ŝparu, ; sed multon ne trinku, ; diru la decan aŭ mutu; neniu povas ; riproĉi vin, ke vi ; frue finas por dormi.

'20 La vora viro ; sen volo moderi ; manĝas al si amarojn; ofte al viro ; la ventro kaŭzis ; ridon en gajaj rondoj.

'20r Manĝegulo ; ne tenante prudenton ; manĝas sin al morto. ; Ridigas saĝulojn ; manĝegemo ; de viro malsaĝa.

'21 Grego ĝust-hore ; hejmen ekiras ; kaj lasas la grasan greson*; viro malsaĝa ; scias neniam ; mezuron de sia stomako.

'21r Scias brutaro ; kiam hejmeniri, ; kaj el paŝtejo iras. ; Sed malsaĝulo ; scias neniam ; finon de manĝado.

'22 Povrulo, mem ; mise kreita ; ĉiam je ĉiu ridas; li konas ne, kion ; li koni devus, ; proprajn misojn kaj mankojn

'23 Viro malsaĝa ; sin vekas dumnokte ; kaj pensas pri propraj zorgoj; li lace sin levas ; de l'lito matene, ; kaj zorgoj lin pezas plu.

'23r Viro malsaĝa ; maldormas dum nokto ; kaj ĉion cerbumas. ; Tial lacas ; li en mateno. ; Samas kiel antaŭe.

'24r Viro malsaĝa ; kredas ĉiujn ; ridantojn amikoj. ; Li ne komprenas ; mokajn parolojn, ; sidanta kun saĝuloj.

'24 Viro malsaĝa ; vante kredas ; je ĉiuj afablaj flatoj; li tute ne vidas, ; ke teksas retojn ; al li liaj lertaj kunuloj

'25 Viro malsaĝa ; vante kredas ; je ĉiuj afablaj flatoj; tamen li trovas ; en tingo* starante, ; ke mankas apogaj pledoj

'26 Viro malsaĝa ; sentas sin saĝa ; sola en sia angulo; li tute ne trovas ; taŭgan respondon, ; se fremdaj faras demandon

'27 Viro malsaĝa, ; se li sidas kun homoj, ; prefere fermu la buŝon; ĉar lian nescion ; sentas neniu, ; se li sian buŝon bridas

'28 Saĝa li, ; kiu scias demandi ; kaj peri informon plu; ne eblas kaŝi ; jam kio disiĝis ; kaj estas inter la homoj

'29r Multajn vortojn ; sensencajn diras ; neniam-silentanto. ; Lango rapida ; sen haltigo deca ; oftigas malbonon.

'29 Vortoj diritaj ; de viro klaĉema ; ne faras al iu fidon; lango rapida ; pene bridebla ; ofte alvokas veojn.

'30 Ne metu al iu ; mokan rigardon, ; se ofte li iras gastu; sentas sin saĝa, ; kiu sidas sen taŭzoj, ; ĉar neniu metis demandojn.

'31 Sentas sin saĝa, ; kiu savis sin for ; gasto mokinta gaston; li tute ne konas, ; kiun li mokis ; kaj ĝenis malĝustan viron.

'32 Multaj amikoj ; senmanke fidelaj ; ĝis ili ĉe-estas festenon; eterna malpaco ; povas ekesti, ; se gasto kverelas gaston.

'33 Taŭge manĝu ; matenan manĝon ; antaŭ ol iri gaste; vi tiam ne sidos, ; malsate enuos ; kaj povas apenaŭ paroli.

'34r Malrekta vojo ; al malamik' ; kondukas*, kvankam ĉefvojo. ; Sed al amiko, ; kvankam ekstervoja, ; rektvojo kondukas.

'34 Kurbas la vojo ; al vantaj amikoj ; eĉ se laŭ strata strio; sed rekta, senbara ; al bonaj amikoj, ; eĉ se en vasto sovaĝa.

'35r Indas foriri, ; gasto ne restu, ; samloke ĉiam. ; Plaĉulo tedas ; sidanta tro longe ; sur alies benkoj.

'35 Jam decas adiaŭi, ; vi devas ne resti ; tro longe en unu loko; kara sin turnas ; en teda, se iu ; ne lernis forlasi benkon.

'36 Loĝo pli bonas, ; eĉ budo eta, ; en hejmo vi mastras mem; kun paro da kaproj ; kaj kovro ŝnurtraba ; vi ne devas migre almozi

'37 Loĝo pli bonas, ; eĉ budo eta, ; en hejmo vi mastras mem; sangas la koro, ; se kline vi devas ; almozi por ĉiu manĝo.

'36r Havi farmejon, ; kvankam malgrandan, ; viron mastrigas. ; Kaprino kaj ĉambro ; malriĉe tegita ; superas almozpeton.

'37r Havi farnejojn, ; kvankam malgrandan, ; viron mastrigas. ; Sangas ties koro ; kiu devas peti ; manĝon por ĉiu fojo.

'38 De viaj armiloj, ; viro, sur kampo ; ne iru eĉ unu paŝon; vi tute ne scias, ; ĉu sur via vojo ; vi devos vin glave gardi.

'39 Ne tiel bonvolan ; viron mi vidis, ; ke ne li akceptis donacon, ; nek tiel malzorgan, ; pri sia havaĵo, ; ke ne danke li prenis pagon.

'40 Sian havaĵon ; zorge ŝparitan ; la viro ne kovu en kesto; vi planas ĝojigon, ; sed prenas ne indajn, ; ofte ne iras laŭ plano.

'41 Per armiloj kaj vestoj ; amikon ĝojigu, ; ĉar tiujn li povas porti; per donoj egalaj – ; daŭraj amikoj, ; se akordas aliaj rilatoj.

'42r Al amiko ; oni estu amiko, ; donaco pro donaco. ; Ridon je rido ; viroj transdonu, ; sed falson je mensogo.

'42 Al via amiko ; vin montru amike, ; decas dono por dono; ridon por rido ; reen prezentu, ; falson faru por falso.

'43 Al via amiko ; vin montru amike, ; kaj tiel al ties amiko; tamen amiki ; al ties malamiko ; ne konvenas al vera amiko.

'44 Se vi konas amikon, ; al kiu vi fidas ; kaj volas de li favoron, ; vi devas komuni ; kaj doni donacojn ; kaj ofte iri lin gastu.

'45 Se vi konas alian, ; sed kiun vi dubas, ; kaj volas de li favoron, ; plaĉe parolu ; kaj pensu false ; kaj falson frapu per falso.

'46 Kaj plue pri kazo, ; en kiu vi dubas, ; kaj kaŭzon donis por dubo, ; ŝercu kun li ; kaj ŝajne amiku, ; donu egalajn donojn.

'47 En mia juneco ; mi migris sola, ; vage mi perdis la vojon; riĉo min trafis, ; mi trovis kunulon, ; homo ĝojigas homon.

'48 La mildaj kaj fortaj ; fartas plej bone, ; ne ofte malbonon bredas; viro ne taŭga ; timas ĉion, ; avaras, se devas doni.

'49 Vestojn miajn ; mi metis jen sur ; du lignajn virojn* ĉe vojo; indaj uloj ; ili fariĝis, ; hontas homo nuda.

'50 Velkas pino ; en vasto sola, ; ŝirmas nek ŝelo nek pingloj; same la viro ; sola sen amo, ; kial vi vane vivu?

'51 Fajro brulas ; ĉe falsaj amikoj ; kvin tagojn da tempo ĝoja, ; la ardo velkas ; ĉe veno de l'sesa, ; kaj mortas amikaj sentoj.

'52r Doni multon ; ne ĉiam nepras ; por rikolti laŭdon. ; Per pano duona ; kaj kruĉo neplena ; akiris mi amikon.

'52 Multon doni ; ne devas la viro, ; ofte la eta efikas; per tranĉo da pano ; kaj trinka restaĵo ; mi havis homan kuniĝon.

'53 Etaj flusoj, ; etaj faloj, ; etaj eĉ multaj mensoj; ne ĉiuj laŭ sorto ; en saĝo egalas, ; estas ja ambaŭ specoj.

'54r Saĝon serĉu ; ĉiuj viroj, ; ĝi neniam troas. ; Pleje ĝuas ; vivon viroj ; sciantaj multon.

'56r Saĝon serĉu ; ĉiuj viroj, ; ĝi neniam troas. ; Sorton sian ; neniu pripensu, ; senzorgas do al menso.

'54 Meze saĝa ; sin montru la viro, ; neniam li super-saĝu; plej belan vivon ; vivas la viro, ; se iom pri ajn li scias.

'55 Meze saĝa ; sin montru la viro, ; neniam li super-saĝu; malofte li ĝuas ; la ĝojojn de l' vivo, ; se li sorbis tro multe da scio.

'56 Meze saĝa ; sin montru la viro, ; neniam li super-saĝu; kiu ne scias ; pri sia sorto, ; pace kaj plene vivas.

'57 Brulo sen baro ; brulas ĝis cindro, ; fajro plu faras fajron; de viro al viro ; venas la scio, ; ĝi haltas ĉe homevitulo.

'58 Frue vin levu, ; se alian vi volas ; je vivo kaj riĉoj rabi; ne lupu kuŝanta ; lumbon akiras ; nek viro dormanta venkon.

'59 Frue vin levu ; se farmojn vi gardu ; kaj ordon en kampo kaj korto; multon fuŝas ; malfrua leviĝo, ; urĝa, – duone riĉa.

'60 Ŝarĝon da ligno ; kaj ŝelon tegmentan ; viro taŭgu por taksi; kaj kvanton da ligno, ; kiom por hejti ; dum daŭro de duon-jaro.

'61 Lavita kaj sata ; venu al tingo ; eĉ se en aĉaj vestoj; pantalon' kaj ŝuo ; ne lasu vin honti, ankaŭ ne ĉevalo,*

'62 Kun klino malgaja ; gvatas sur-borde ; aglo al olda maro; jen tiel matene ; en tingo la viro, ; se mankas pleda apogo.

'63 Demandi kaj diri ; devas la viro, ; se strebas nomiĝi saĝa; unu scias, ; ne aŭdu dua, ; se tria, jam tuta mondo.

'64 La saĝa viro ; sian potencon ; uzas kun deco kaj digno; ofte li trovas ; ke inter bravuloj ; neniu sin sentu plej supra.

'65 (Ofte vortojn ; vante diritajn ; viro pente pagis.)×

'66 Longe tro frue ; multloke mi venis, ; tro tarde en lokoj aliaj; jen medo finiĝis, ; jen, male, ne pretis, ; la teda malofte trafas.

'67 Kelkfoje al tablo ; trudis min oni, ; eĉ se mi sentis min sata; aŭ pendis du klaboroj ; ĉe kara amiko, ; kaj manĝis mi unu el ili.

'68 Fajro bonfaras ; al filo homa, ; kaj vido de varma suno; kaj sian sanon ; li savas bona ; kaj vivas sen korpa kripla.

'69 Sed ne tute mizera ; sin sentu la kripla; iuj pri filoj fieras, ; iuj pri parencoj, ; iuj pri riĉo, ; iuj pri fama faro.

'70 Prefere vivi ; ol velki sen vivo, ; se viva, vi bredas brutojn; mi vidis bruli ; bieno riĉula, ; karba korpo ĉe porde.

'71 Lamulo bridas, ; sen brako vi paŝtas, ; se surda, vi taŭgas batali; blinda pli bonas ; ol bruli sur fajro; morta ne multe taŭgas.

'72 Bonvenas filo ; malfrue naskita, ; eĉ post la forpaso de patro; staras neofte ; ŝtono* ĉe vojo, ; sen ke ĝin faris filo.

'73 Du en ;* komuna armeo, ; la lango kostis la kapon, ; post kovro ;* mantela ; sin kaŝas mano.

'74 Nokto 'stas ĝojo, ; se la nutron vi fidas ; (kaj velas kun etaj jardoj;)?(sin turnas aŭtuna nokto;)* dum kvin tagoj ; vetero ŝanĝiĝas, ; eĉ pli en plena monato.

'75 Ne povas kredi, ; kiu ne vidis ; la frenezan emon al oro; unu estas riĉa, ; unu malriĉa, ; vi tiun ne tial riproĉu.

'76r Brutaro mortas, ; mortas parencoj, ; ankaŭ vi mortas. ; Sed bona fam' ; al akirinto ; mortas neniam.

'76 Mortas brutoj, ; mortas fratoj, ; mortos vi mem same; sed via nomo ; neniam mortos, ; se bonan famon vi flegis.

'77 Mortas brutoj, ; mortas fratoj, ; mortos vi mem same; sed io nepre ; neniam mortos: ; la monda juĝo pri morta.)

<Notoj al Havamal:

Hávamál (akcentu la unuan silabon), "Parolo de l'Altulo", t.e. la ĉefdio Oðinn (Vuotano), estas entute 164-strofa poemo, notita en islanda fonto Codex Regius ĉirkaŭ jaro 1270 kaj eble verkita en Norvegujo en la deka jarcento laŭ okcidenta tempokalkulo. Klarigoj (*):

'1 La fonto havas troan version: "; taksu la kaŝojn, atentu la kaŝojn;"

'13 Gunnlöð: mita sorĉistino-aŭguristino.

'14 Fjalar: mita giganto.

'21 Gres (skandinave): herbo.

'25 Tingo: decida kunveno; parlamento aŭ juĝejo.

'34b En la fonto ĉi vorto apartenas al la dua verso.

'49 Lignaj viroj: idoloj.

'61 La fonto havas troan lastan version: "; eĉ se kripla."

'72 Memorŝtono pri mortinto.

'73 Kvarversan strofon sesversigis la baladiginto per du kromaj versodividoj.

'74 La fonto havas troan version. >